

Соціологія маскулінності та фемінності

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>054 Соціологія</i>
Освітня програма	<i>Врегулювання конфліктів та медіація</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркові</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна/дистанційна/змішана</i>
Рік підготовки, семестр	<i>З курс, весняний семестри</i>
Обсяг дисципліни	<i>4 кред. ЄКТС/120 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік</i>
Розклад занять	<i>Лекції: 18 Практичні заняття: 36 (66 СРС), МКР</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: к.філос.н., доц. Коломієць Тетяна Володимирівна 096-327-05-56 tana_kol@ukr.net Практичні : ст.викл. Баханов Олексій Юрійович</i>
Розміщення курсу	<i>Moodle</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Маскулінність та фемінність є соціально сконструйованими, а не біологічними категоріями, котрі відображають стереотипні уявлення про психологічно-соціальні характеристики, зовнішність, поведінку, одяг, захоплення, інтереси, професійні заняття, освітні спеціальності, сексуальні та міжособистісні стосунки чоловіків і жінок. Існує велике різноманіття традиційних моделей маскулінності та фемінності, котрі є культурно детермінованими, однак абсолютна більшість із них базуються на опозиції: суб'єкт – об'єкт, сила – слабкість, активність – пасивність, жорсткість – м'якість, розум-емоції, тіло-душа.

В сучасних трансформаційних умовах більшість розвинених суспільств переживають кризу фемінності та маскулінності, оскільки стереотипні уявлення про жіночність і мужність не відповідають викликам сучасності.

Відтак, предметом навчальної дисципліни є сучасні підходи до визначення сутності, природи маскулінності та фемінності як аналітичних категорій та соціального конструкту, гендерні конфлікти, спричинені кризою маскулінності та фемінності.

Завдяки засвоєнню змісту курсу студенти матимуть можливість аналізувати історичні передумови та ціннісні основи формування маскулінності та фемінності, шляхи врегулювання гендерних конфліктів, спричинених кризою маскулінності та фемінності.

Студенти будуть використовувати соціологічні поняття та теорії, надані викладачем на лекціях, для аналізу чоловіків та жінок як об'єктів дослідження, визначення принципів соціалізації чоловіків та жінок, проблеми репрезентації чоловіків та жінок у соціально-політичній, соціально-економічній, соціально-культурній сферах. Також буде приділена увага груповим дискусіям на семінарських заняттях щодо дискримінації, нерівності, зумовленої стереотипами маскулінності та фемінності, гендерних квот у політиці. Соціологія маскулінності та фемінності буде розглянута в аспекті типів сучасних соціологічних теорій і стратегій розвитку чоловіків та жінок, моделей і стереотипів їх поведінки. В ході опрацювання навчальної дисципліни, студенти вмітимуть ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми, пов'язані з реалізацією рівних прав і можливостей чоловіків і жінок у суспільстві; знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел стосовно конструювання маскулінності та фемінності.

Комунікація з викладачем можлива і заохочуватиметься в межах навчальних занять, а також в межах консультацій з викладачем, місце та час якої повідомляється студентам додатково.

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів здатностей:

- критично аналізувати систему соціальних відносин у суспільстві, на основі яких конструюються маскулінності та фемінності;
- моделювати алгоритми своєї поведінки з метою забезпечення ефективної і повної реалізації прав і можливостей чоловіків та жінок;
- реалізовувати сучасні стратегії врегулювання гендерних конфліктів, пов'язаних з репрезентаціями і проявами маскулінності та фемінності;

Завданням дисципліни є формування таких результатів навчання:

- розв'язувати складні задачі і проблеми, що потребують оновлення й інтеграції знань в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог;
- автономно приймати рішення в складних і непередбачуваних ситуаціях;

Після засвоєння навчальної дисципліни мають продемонструвати такі результати навчання:

- Знання основних соціологічних підходів до аналізу маскулінності та фемінності як аналітичних категорій та соціального конструкту.
- Знання засадничих принципів прояву маскулінності та фемінності у соціально-політичній, соціально-економічній та соціально-культурній сферах.
- Досвід проведення групових дискусій щодо поняття і принципів конструювання та функціонування маскулінності та фемінності в суспільстві.
- Знання особливостей комунікації з зовнішнім середовищем та всередині соціальної групи; принципів та механізмів налагодження ефективної комунікації з метою врегулювання конфліктів, пов'язаних з проявами стереотипів маскулінності та фемінності.
- Здатність до соціальної взаємодії, співробітництва й розв'язання конфліктів, у тому числі пов'язаних з гегемонною маскулінністю.
- Вміння ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми, пов'язані з реалізацією рівних прав і можливостей чоловіків і жінок у суспільстві.
- Знання основних теорій гендерної соціалізації, в процесі яких конструюються маскулінності та фемінності.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Дисципліна перебуває у певному зв'язку з дисциплінами соціологічного, політологічного, правового циклу, що створюють загальну світоглядну і методологічну основу для сприйняття студентами змісту пропонованої дисципліни.

Вивчення дисципліни дозволить ефективніше опанувати комунікативні навички та вирішувати складні конфліктні ситуації під час професійної діяльності.

3. Зміст навчальної дисципліни

Денна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього:	у тому числі:		
		Лекції	Прак-тичні	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.	14	2	4	8
Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності: чи варто чоловікам боятися фемінізму.	13	2	4	7
Тема 3. Маскулінність, фемінність і влада.	13	2	4	7
Тема 4. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.	13	2	4	7
Тема 5. Жіночі та чоловічі рухи: в пошуках подібностей і відмінностей.	13	2	4	7
Тема 6. Проблеми репрезентації чоловіків та жінок в галузі політики.	13	2	4	7
Тема 7. Науково-освітня сфера як місце самореалізації чоловіків та жінок.	13	2	4	7
Тема 8. Сім'я як джерело формування маскулінності та фемінності.	12	2	2	8
Тема 9. Проблеми пошуку консенсусу «маскулінного» та «фемінного».	12	2	2	8
Контрольні заходи МКР	2		2	
Залік	2		2	
Всього годин:	120	18	36	66

Заочна форма

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	Всього:	у тому числі:		
		Лекції	Прак-тичні	СРС
1	2	3	4	5
Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.	14	2	2	10
Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності: чи варто чоловікам боятися фемінізму.	13	2	2	9
Тема 3. Маскулінність, фемінність і влада.	13	0	0	13
Тема 4. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.	13	2	2	9
Тема 5. Жіночі та чоловічі рухи: в пошуках подібностей і відмінностей.	13	0	0	13
Тема 6. Проблеми репрезентації чоловіків та жінок в галузі політики.	13	0	0	13

Тема 7. Науково-освітня сфера як місце самореалізації чоловіків та жінок.	13	0	0	13
Тема 8. Сім'я як джерело формування маскулінності та фемінності.	12	0	0	12
Тема 9. Проблеми пошуку консенсусу «маскулінного» та «фемінного».	12	0	0	12
Контрольні заходи МКР	2		1	
Залік	2		1	
Всього годин:	120	6	8	106

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацювати навчальний матеріал, який викладається на лекціях, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Гендер для медій : підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / [співавторки : Марія Маєрчик, Людмила Малес, Тамара Марценюк [та ін.] ; за ред. : Марії Маєрчик, Ольги Плахотнік, Галини Ярманової ; Інститут народознавства Національної академії наук України, Центр культурно-антропологічних студій, Представництво Фонду ім. Гайнріха Бюлля в Україні. - Київ : Критика, 2017. – 216с.
https://opac.kpi.ua/F/4TVSA5K72KFUDKA413C4TQGDM2LJQGC425PUY6HLH4LQKD65M1-53570?func=full-set-set&set_number=001999&set_entry=000001&format=040
2. Кімел Майкл. Гендероване суспільство /Пер. з англ. С.Альошина./ Макйкл Кімел. – К.: Сфера, 2003. – 490с. https://gender.org.ua/images/lib/genderovane_suspil.pdf
3. Основи теорії гендеру: навч. посіб. / ПРООН; Київ. ін-т гендер. досліджень; редкол : В.П. Агеева, Л.С. Кобелянська, М.М. Скорик; відп. ред. М.М. Скорик. – Київ: К.І.С., 2004. – 536 с.
<https://genderindetail.org.ua/library/osvita/osnovi-teorii-genderu-navchalniy-posibnik-134419.html>

4.2 Допоміжна література:

1. Агеева В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму./ В.Агеева. – К.: Факт, 2008. – 360с.
<https://book-ye.com.ua/catalog/literaturoznavstvo/zhinochyj-prostir-feministichnyj-dyskurs-ukrayinskoho-modernizmu/>
2. Айслер Р. Чаша та меч: Наша історія, наше майбутнє / Пер. з англ. Н.Комарова / Ріане Айслер / К.: Сфера, 2003. – 355 с.
<https://opac.kpi.ua/F/XEE1Y58EAE2CHCNXDYP18Y816U1GLVCDV2V6K4S6KTRD31SM3Q-60861?func=find->

[b&REQUEST=Айслер+Р.+Чаша+та+меч%3A+Наша+історія%2C+наше+майбутнє&x=0&y=0&find_code=WRD&ADJACENT=N](https://www.researchgate.net/publication/331111111)

3. Кауфман Майкл, Кімел Майкл. Чоловіки про фемінізм / пер.з англ. Ольги Любарської. Київ, 2019. – 208 с. <https://chytomo.com/book/choloviky-pro-feminizm/>
4. Коломієць Т.В. Подолання гендерної асиметрії як механізм регулювання соціальних конфліктів українського суспільства // Політологія. Соціологія. Право. Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. С.74-79. Режим доступу: <http://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/195641/195986>
5. Кутуєв П. В. Модерн, модернізація та розвиток: ідеї та практики / П.В. Кутуєв – К.: Талком, 2015 – 467 с.
6. Марценюк Тамара. Чому не варто боятися фемінізму. Київ: Комора, 2018. 328с.
7. Павличко Соломія. Фемінізм / Віра Агеева (упоряд. та передмов.). — К. : Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. — 322с. https://chtyvo.org.ua/authors/Pavlychko_Solomiia/Feminizm_zbirka/
8. Bem, S. L., Martyna, W., & Watson, C. (1976). Sex typing and androgyny: Further explorations of the expressive domain. *Journal of Personality and Social Psychology*, 34(5), 1016–1023. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.34.5.1016>
9. Halberstam Judith. *Female Masculinity*. Duke University Press, 1998. 329p. https://books.google.com.ua/books/about/Female_Masculinity.html?id=UYAi9OEYRekC&redir_esc=y

В якості допоміжних матеріалів пропонується використання інформаційні ресурси кафедри соціології, що містять відеоматеріали з лекціями провідних вчених, їх монографії і статті, а також методичні матеріали і архів фахового наукового видання кафедри.

1. <http://www.sociology.kpi.ua/literature> - кафедра соціології КПІ ім.Ігоря Сікорського
2. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
3. <http://i-soc.com.ua/journal/content.php> – Социология: теория, методы, маркетинг.
4. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
5. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
6. <https://nsuworks.nova.edu/pcs/about.html> – Peace and Conflict Studies Journal

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1 Денна форма

Лекційні заняття

№ з/п	Назва теми лекції та перелік основних питань (завдання на СРС)
1	<p>Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Історичний та культурний характер гендерних відмінностей як прояву маскулінності та фемінності. Інтеракційний та інституційний підходи в гендерній теорії. Реляційний та ситуаційний характер гендерних відмінностей. Основні інтерпретативні рамки гендерної теорії: особистісний підхід, інтеракційний підхід, інституційний підхід. Маскулінність, фемінність, андрогінність як аналітичні категорії та соціальні конструкти.</p> <p>СРС: Стать і гендер: теорія двох шухляд.</p>
2	<p>Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності: чи варто чоловікам боятися фемінізму.</p> <p>Основні питання: Причини та передумови появи феміністичних ідей. Роль фемінізму у становленні гендерних студій. Типологія фемінізму (ліберальний, соціалістичний, радикальний, релігійний, екзистенційний, постмодерний). Значення праці "Друга стаття" С.де Бовуар для розвитку неофемінізму. Трансцендентність та іманентність як стратегії розвитку особистості. Жінка та екзистенційна свобода.</p> <p>СРС: Фемінізм у історичній ретроспективі.</p>
3	<p>Тема 3. Маскулінність, фемінність і влада.</p> <p>Основні питання: Поняття «маскулінності», «фемінності». Типи маскулінності та фемінності. Основні парадигми дослідження маскулінності «Криза маскулінності» і чоловічі рухи. Чоловічі студії: передумови виникнення, засадничі напрямки. І.Кон про маскулінність у мінливому світі. Девід Гілмор «Загадка мужності». Теорія дискурсивних влад та символічного насилля.</p> <p>Завдання на СРС: Український чоловік і його проблеми.</p>
4	<p>Тема 4. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Поняття гендерної соціалізації та гендерної ідентичності. Етапи здійснення гендерної соціалізації: моделювання, закріплення, самосоціалізація. Механізми формування гендерної ідентичності. Фізіологічні ознаки статі. Гендерна ідентичність. Сексуальність. Сексуальна орієнтація. Гендерний ідеал. Гендерні стереотипи. Гендерні ролі. Обмеження, що накладаються маскулінною та фемінною роллю. Основні чинники гендерної соціалізації особистості: сім'я, ровесники, школа, ЗМІ.</p> <p>СРС: Гендерний соціальний контроль.</p>
5	<p>Тема 5. Жіночі та чоловічі рухи: в пошуках подібностей і відмінностей.</p> <p>Основні питання: Причини виникнення, напрямки, типологія, суспільних рухів. Жіночі організації в Західній і Наддніпрянській Україні. Роль Мілени Рудницької у діяльності жіночого руху України. Перспективи розвитку жіночих організацій в сучасному українському суспільстві. «Криза маскулінності» і чоловічі рухи: український та закордонний досвід.</p> <p>СРС: Проаналізувати кейс жіночого руху FEMEN.</p>
6	<p>Тема 6. Проблеми репрезентації чоловіків та жінок в галузі політики.</p>

	<p>Основні питання: Гендерні аспекти політичної активності. Основні фактори політичної участі жінок та чоловіків: політична соціалізація, структурні та ситуаційні фактори, дискримінаційна політика. Політична репрезентація жінок та чоловіків. Міжнародний досвід жіночого політичного ресурсу. Політика рівних можливостей. Визначення політичної коректності. Роль. Політичні квоти: вирішення чи поглиблення гендерних конфліктів.</p> <p>СРС: Репрезентація жінок та чоловіків у політичному процесі України.</p>
7	<p>Тема 7. Науково-освітня сфера як місце самореалізації чоловіків та жінок.</p> <p>Основні питання: Жіноча "нездатність" до отримання освіти як виправдання патріархальних цінностей. Репрезентація жінок та чоловіків в науково-освітній сфері. Компаративний аналіз здібностей до отримання та продукування знання (жінки - чоловіки). Гендеровані навчальні заклади. Гендерна дискримінація на сторінках підручників. Проблема «прихованого навчального плану».</p> <p>СРС: Право на освіту як одна з головних вимог жіночого руху.</p>
8	<p>Тема 8. Сім'я як джерело формування маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Історичний аспект формування стереотипів маскулінності та фемінності в сім'ї. Домогосподарство як об'єкт соціологічного аналізу. Основні види домашньої праці та їх розподіл в сім'ї. Проблема виміру та оцінки несплачуваної жіночої праці в сімейному господарстві. Гендероване материнство (материнство як гендерна роль). Асиметрична організація батьківства. Материнство як статева самосвідомість.</p> <p>СРС: Проблема свободи репродуктивного вибору.</p>
9	<p>Тема 9. Проблеми пошуку консенсусу «маскулінного» та «фемінного».</p> <p>Основні питання: «Теорія культурної трансформації» Р.Айслер (модель владарства та модель партнерства). Проблема феміністичного сепаратизму. Андроґінність як ідеал гендерної рівноваги. Дегендероване суспільство: можливості і перспективи розвитку.</p> <p>СРС: Чи мають політичне значення біологічні відмінності між чоловіками й жінками.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Семінарські заняття мають на меті розвиток у студентів вміння працювати з науковою літературою, приймати активну участь у дискусії, формулювати та відстоювати свою позицію, розробляти та представляти презентації з ключових тем.

Основною формою роботи на семінарському занятті є практичні кейси, які поєднують теоретичні та прикладні аспекти курсу та дозволяють діагностувати комунікативні компетентності магістрантів в поєднанні з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність понять і визначень, дану магістром під час вирішення практичних конфліктних кейсів, так і здатність оперативного реагувати на запитання аудиторії.

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

- сформулювати у студентів поняття сутності та підходів до визначення «маскулінного», «фемінного»;
- сформулювати знання особливостей комунікації з зовнішнім середовищем та всередині соціальної групи;

- засвоїти принципи та механізми налагодження ефективної комунікації з метою врегулювання конфліктів, пов'язаних з проявами стереотипів маскулінності та фемінності;

Семінарське заняття №1,2

Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.

Мета: засвоєння базових категорій курсу, історичних передумов формування концептів «маскулінного» та «фемінного».

У результаті семінарського заняття студенти засвоюють базові категорії курсу, соціально-історичних передумов формування концептів «маскулінного» та «фемінного».

Семінарське заняття №3,4.

Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності: чи варто чоловікам боятися фемінізму.

Мета: з'ясування ролі фемінізму у процесі концептуалізації маскулінності та фемінності.

У результаті семінарського заняття студенти зможуть виокремлювати критерії для типології фемінізму.

Семінарське заняття №5,6

Тема 3. Маскулінність, фемінність і влада.

Мета: формування комплексних знань щодо розуміння влади як форми соціальних відносин та різних її проявів (дискурсивна влада, символічне насилля).

У результаті семінарського заняття студенти розуміють роль дискурсивної влади у формуванні соціальних конструктів маскулінного та фемінного.

Семінарське заняття №7,8

Тема 4. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.

Мета: визначення впливу процесу соціалізації на формування гендерних ролей та соціальних конструктів маскулінного і фемінного.

У результаті семінарського заняття студенти визначають вплив процесу соціалізації на формування гендерних ролей та соціальних конструктів маскулінного і фемінного, з'ясувають обмеження, що накладаються гендерними ролями та стереотипами.

Семінарське заняття №9,10

Тема 5. Жіночі та чоловічі рухи: в пошуках подібностей і відмінностей.

Мета: з'ясування історичних причин та витоків становлення і розвитку жіночих та чоловічих рухів, їх компаративний аналіз.

У результаті семінарського заняття студенти формують розуміння впливу соціально-історичних факторів на становлення та розвиток жіночих та чоловічих рухів.

Семінарське заняття №11,12

Тема 6. Проблеми репрезентації чоловіків та жінок в галузі політики.

Мета: визначити вплив гендерної нерівності на шанси чоловіків та жінок у галузі політики.

У результаті семінарського заняття студенти з'ясувають причини нерівномірної репрезентації чоловіків та жінок у політичній сфері та розглянуть переваги і недоліки політичних квот.

Семінарське заняття №13,14

Тема 7. Науково-освітня сфера як місце самореалізації чоловіків та жінок.

Мета: проаналізувати ідею жіночої "нездатності" до отримання освіти як виправдання патріархальних цінностей, розглянути способи самореалізації чоловіків та жінок у науково-освітній сфері.

У результаті семінарського заняття студенти проаналізують ідею жіночої "нездатності" до отримання освіти як виправдання патріархальних цінностей, розглянуть способи самореалізації чоловіків та жінок у науково-освітній сфері.

Семінарське заняття №15,16

Тема 8. Сім'я як джерело формування маскулінності та фемінності.

Мета: розглянути історичні аспекти формування сім'ї як джерела формування маскулінності та фемінності, визначити загрози і можливості розвитку сучасної сім'ї.

У результаті семінарського заняття студенти визначають історичні аспекти формування сім'ї як джерела формування маскулінності та фемінності, загрози і можливості розвитку сучасної сім'ї.

Семінарське заняття №17,18

Тема 9. Проблеми пошуку консенсусу «маскулінного» та «фемінного».

Мета: визначити вплив гендерних конфліктів на формування соціальних конструктів «маскулінного» та «фемінного», перспективи пошуку консенсусу між цими полярностями.

У результаті семінарського заняття студенти сформулюють уявлення щодо можливостей і перспектив досягнення консенсусу «маскулінного» та «фемінного» в українському суспільстві.

5.2 Заочна форма

Лекційні заняття

1	<p>Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Історичний та культурний характер гендерних відмінностей як прояву маскулінності та фемінності. Реляційний та ситуаційний характер гендерних відмінностей. Основні інтерпретативні рамки гендерної теорії: особистісний підхід, інтеракційний підхід, інституційний підхід. Маскулінність, фемінність, андрогінність як аналітичні категорії та соціальні конструкти.</p> <p>СРС: Стать і гендер: теорія двох шухляд.</p>
2	<p>Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Причини та передумови появи феміністичних ідей. Роль фемінізму у становленні гендерних студій. Типологія фемінізму (ліберальний, соціалістичний, радикальний, релігійний, екзистенційний, постмодерний). Значення праці "Друга стаття" С.де Бовуар для розвитку неофемінізму. Трансцендентність та іманентність як стратегії розвитку особистості. Жінка та екзистенційна свобода.</p> <p>СРС: Фемінізм у історичній ретроспективі.</p>
3	<p>Тема 3. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.</p> <p>Основні питання: Поняття гендерної соціалізації та гендерної ідентичності. Етапи здійснення гендерної соціалізації: моделювання, закріплення, самосоціалізація. Механізми формування гендерної ідентичності. Фізіологічні ознаки статі. Гендерна ідентичність. Сексуальність. Сексуальна орієнтація. Гендерний ідеал. Гендерні стереотипи. Гендерні ролі. Обмеження, що накладаються маскулінною та фемінною роллю. Основні чинники гендерної соціалізації особистості: сім'я, ровесники, школа, ЗМІ.</p> <p>СРС: Гендерний соціальний контроль.</p>

Семінарські (практичні) заняття

Семінарське заняття №1

Тема 1. Чоловіки та жінки як об'єкт дослідження. Поняття маскулінності та фемінності.

Мета: засвоєння базових категорій курсу, історичних передумов формування концептів «маскулінного» та «фемінного».

У результаті семінарського заняття студенти засвоюють базові категорії курсу, соціально-історичних передумов формування концептів «маскулінного» та «фемінного».

Семінарське заняття №2

Тема 2. Фемінізм як поштовх до появи досліджень маскулінності та фемінності: чи варто чоловікам боятися фемінізму.

Мета: з'ясування ролі фемінізму у процесі концептуалізації маскулінності та фемінності.

У результаті семінарського заняття студенти зможуть виокремлювати критерії для типології фемінізму.

Семінарське заняття №3

Тема 3. Соціалізація особистості: конструювання маскулінності та фемінності.

Мета: визначення впливу процесу соціалізації на формування гендерних ролей та соціальних конструктів маскулінного і фемінного.

У результаті семінарського заняття студенти визначать вплив процесу соціалізації на формування гендерних ролей та соціальних конструктів маскулінного і фемінного, з'ясують обмеження, що накладаються гендерними ролями та стереотипами.

1. Самостійна робота студента

З метою поглиблення знань студентів з дисципліни, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою, пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань. Від студентів вимагається знання основних проблем та визначень семінарських тем, вільне володіння категоріальним апаратом дисципліни.

Крім того студенти мають самостійно розглянути завдання, призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на поставлені питання.

Політика та контроль

2. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Опрацьовуючи навчальний матеріал кредитного модуля «Соціологія маскулінності та фемінності», студенти виконують індивідуальне семестрове завдання шляхом написання МКР у форматі академічного есе.

Відвідуваність і виконання завдань

Дисципліна є інноваційною для системи української вищої освіти. За умови практичної відсутності у вітчизняному науково-освітньому просторі комплексних навчально-наукових видань з даної проблематики, дуже важливо відвідувати лекції, на яких висвітлюватиметься систематизований навчальний матеріал, в обсязі, достатньому для опанування дисципліни бакалаврами. Студентам складно буде належно підготуватись до семінарського заняття, виконати практичне завдання, без засвоєння лекційного матеріалу. Тому для студентів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна і буде оцінюватись під час проведення експрес-контрольних. Разом з тим, відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно.

Активна участь студентів на практичних заняттях є обов'язковою і буде заохочуватись. Рейтинг студентів значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних

(семінарських) заняттях. Кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студентів з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентами відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студенти, які пропустили практичні заняття, можуть отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити їх до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені, а практичні завдання виконані студентами. Контроль рівня розуміння студентами пропущених тем (виконання завдань) відбуватиметься під час індивідуального спілкування з викладачем за графіком консультацій, або за можливості, під час навчального заняття («на парі»). Студенти, які виконують відповідні завдання, отримуватимуть відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступні у системі «Кампус» та Moodle.

На лекціях та практичних заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Під час активної участі у семінарських заняттях заохочується не тільки опрацювання текстів, необхідних для опанування даної теми, а і демонстрування критичного мислення: участь у дискусіях, підняття та розкриття проблемних питань курсу, знаходження нестандартних інноваційних рішень.

Форми роботи

Навчальні заняття з дисципліни «Соціологія маскуліності та фемінності» проводяться у формі лекцій та семінарських занять.

На лекціях викладач формулює положення теорій сучасних теорій соціально-політичних конфліктів та моделей, видів і технік сімейної медіації, демонструє кейси сучасних конфліктів та процедур медіації, за необхідності, відтворюючи матеріал у вигляді презентації. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання, або матеріал попередніх занять.

Основною формою роботи на семінарському занятті є як відповіді на теоретичні питання, так і робота з практичними кейсами.

Опанування дистанційних курсів.

За бажанням здобувача в умовах, що не сприяють регулярному відвідуванню занять, допускається вивчення окремих змістовних частин освітнього компонента в асинхронному режимі, зокрема, через опанування дистанційних курсів. Для врахування в системі оцінювання балів за опанування таких курсів, вони мають відповідати змістовно силабусу, бути узгоджені із викладачем, та на підтвердження проходження курсів студент має надати відповідний документ із зазначенням назви та обсягу в годинах. Визнання результатів неформальної освіти відбувається у порядку, визначеному у відповідному Положенні КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

3. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, складання практичних кейсів, виконання завдань](#);

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу](#).

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

Рейтинг студента з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

1) відповіді, вирішення завдань та доповнення відповідей інших студентів на семінарських заняттях;

2) складання кейсів та участі у процесі дискусії на семінарських заняттях;

3) написання МКР у форматі академічного есе;

4) результатів експрес-контрольних на лекціях;

Робота на семінарських заняттях оцінюється сумарно в 5 балів за такими критеріями:

– «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми у доповіді, участь у симуляційних вправах, складання кейсів – 5 балів;

– «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, складання кейсів – 3-4 бали;

– «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 1-2 бал;

– «незадовільно» – повна пасивність на семінарському занятті – 0 балів.

Викладач оцінює роботу студента на кожному практичному занятті, але конкретна підсумкова кількість балів за роботу на практичних заняттях виставляється викладачем під час першого і другого етапу проміжної атестації – на восьмому і шістнадцятому тижнях навчання відповідно. Рейтинг студента станом на 8-й тиждень (за результатами роботи на 6-8 практичних заняттях) і 16-й тиждень (за результатами роботи на наступних 6-8 практичних заняттях) навчання повідомляється студенту на занятті чи в особистому кабінеті електронного кампусу.

Деталізовані критерії оцінювання результатів навчання студента визначені у положенні про PCO з дисципліни.

Студент може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення студента з виставленою викладачем оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом.

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Виступи з доповідями на семінарських заняттях, активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях	75	5	15	75
2.	Експрес-контрольні на лекціях	10	5	2	10
3.	Модульна контрольна робота (МКР)	15	15	1	15
	Всього				100

Умови допуску до семестрового контролю: [зарахування усіх передбачених РП документів](#)

Таблиця відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100-95	Відмінно
94-85	Дуже добре
84-75	Добре
74-65	Задовільно
64-60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

4. **Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)**

Рекомендації студентам

Працюючи на лекції, студенту важливо застосовувати техніку конспектування основних понять, ознак, класифікацій, визначень, процедур, про які розповідатиме викладач. Якщо студент буде уважно слухати, фіксувати відповідний матеріал, потім прочитає цей текст, застосує його при вирішенні завдання чи підготовці до практичного заняття. Якщо після цього студент презентує свою обгрунтовану позицію (думку), критично оцінить позиції (думки) інших студентів, ставитиме питання викладачу та студентам – обсяг засвоєного ним навчального матеріалу і глибина його розуміння збільшуватиметься в рази.

Під час підготовки до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. При виникненні питань, виявленні незрозумілих положень необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті навіть добре підготовлений студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не ознайомився з навчальним матеріалом, йому варто уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недоліки підготовки до заняття. Під час відповіді не треба боятись помилитися – одним з важливих завдань вивчення гуманітарних дисциплін є вироблення вміння логічно мислити і відповідно висловлювати власні думки. Однак, варто пам'ятати, що незнання матеріалу дисципліни є суттєвим недоліком роботи студента і буде негативно впливати на його загальний рейтинг. Відповідальне ставлення до підготовки на кожне семінарське заняття дає змогу не лише правильно засвоїти навчальний матеріал, але й оптимізувати процедуру проходження семестрового контролю.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відеоконференцій та освітньої платформи Сікорський для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено к.філос.н., доценткою кафедри соціології Коломієць Тетяною Володимирівною

Ухвалено кафедрою соціології (протокол № 10 від 08.04.2023)

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол № 8 від 02.06.2023)

**Рейтингова система оцінювання результатів навчання
(для студентів денної форми)**

Рейтинг студента з дисципліни «Соціологія маскулінності та фемінності» складається з балів, що отримуються за:

- 1) доповіді, відповіді та доповнення відповідей інших студентів;
- 2) складання кейсів та участі у процесі дискусії на семінарських заняттях;
- 3) написання МКР у форматі академічного есе;
- 4) результатів експрес-контрольних на лекціях;

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях (максимальна кількість балів на 1 семінарському занятті становить 6)

активна участь у проведенні заняття; надання повної і аргументованої, логічно викладеної доповіді, відповіді, висловлення власної позиції з дискусійних питань у поєднанні зі слухними доповненнями відповідей інших студентів у процесі дискусії; складання кейсів, участь у симуляційних вправах;	5
активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях; доповнення, складання кейсів, участь у симуляційних вправах;	3-4
активність роботи на семінарських заняттях, участь у дискусіях	1-2

2. Написання МКР у форматі академічного есе (максимально 14 балів)

Інноваційно-творчий підхід до розкриття проблеми, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	14-15
Глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	12-13
Обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками, дотримання формальних і змістовних вимог до академічного есе.	10-11
Достатнє розкриття проблеми з численними недоліками, незначне порушення формальних і змістовних вимог до академічного есе.	9
Недостатнє розкриття проблеми з численними недоліками, значне порушення формальних і змістовних вимог до академічного есе.	0-8

Заохочувальні бали

Всього не більше 5 балів за такі види робіт:

– за науково-дослідницьку діяльність (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);

– участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах

Розрахунок шкали (R) рейтингу:

Сума вагових балів контрольних заходів протягом семестру складає:

$$RD = 75 + 10 + 15 = 100 \text{ балів.}$$

Студенти, які набрали протягом семестру 60 і більше балів ($RD \geq 0,6 R$) отримують залік так званим "автоматом" відповідно до набраного рейтингу.

Студенти, які не надали всіх передбачених програмою дисципліни документів не допускаються до заліку.

Студенти, які надали всі документи, але набрали протягом семестру менше 60 балів (***RD < 0,6 R***) виправляють недоліки у наданих документах і отримують залік за результатами такої роботи из урахуванням якості складених документів і активності на семінарських (практичних) заняттях.

Для отримання студентом відповідних оцінок (ECTS та традиційних) його рейтингова оцінка (***RD***) переводиться згідно з таблицею:

<i>RD</i>	Оцінка ECTS	Оцінка традиційна
95 – 100	відмінно	Відмінно
85 – 94	дуже добре	Добре
75 – 84	добре	
65 – 74	задовільно	Задовільно
60 – 64	достатньо (задовольняє мінімальні критерії)	
<i>RD < 60</i>	незадовільно	Незадовільно

Додаток В

Тематика модульних контрольних робіт:

1. Розкрийте роль стереотипів у процесі конструювання маскулінності та фемінності.
2. Проаналізуйте поняття професійної сегрегації з урахуванням концепції маскулінного та фемінного.
3. Визначте сутність поняття «гендерний конфлікт».
4. Проаналізуйте проблему фемінізації бідності
5. Дайте визначення патріархальному та егалітарному типу сімей, їх впливу на конструювання маскулінності та фемінності.
6. Охарактеризуйте сімейне насилля як соціальну і юридичну проблему.
7. Охарактеризуйте школу як агента гендерної соціалізації, проаналізуйте гендерні конфлікти в школі.
8. Проаналізуйте основні інтерпретативні рамки гендерної теорії: особистісний підхід, інтеракційний підхід, інституційний підхід.
9. Визначте маскулінність, фемінність, андрогінність як аналітичні категорії та соціальні конструкти.
10. Гендерні аспекти політичної активності.
11. Основні фактори політичної участі жінок та чоловіків: політична соціалізація, структурні та ситуаційні фактори, дискримінаційна політика.
12. Політична репрезентація жінок та чоловіків.
13. Міжнародний досвід жіночого політичного ресурсу.
14. Політика рівних можливостей.
15. Визначення політичної коректності.
16. Політичні квоти: вирішення чи поглиблення гендерних конфліктів.
17. Андрогінність як ідеал гендерної рівноваги.
18. Дегендероване суспільство: можливості і перспективи розвитку.
19. Обмеження, що накладаються маскулінною та фемінною роллю.
20. Основні чинники гендерної соціалізації особистості: сім'я, ровесники, школа, ЗМІ.